

ANNA KATRA

**KOMANDAS
SALIEDĒŠANA**

821.174-31

Ka 830

Natālijas Kugajevskas vāka dizains

Vāka noformējumam izmantoti attēli no

londondeposit/depositphotos.com

crannk/depositphotos.com

cristovao/depositphotos.com

Anna Katra

KOMANDAS SALIEDĒŠANA

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Daina Grūbe*

Korektore *Evija Stikute*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4336.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana

vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.

Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Anna Katra, 2024

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-564-9

ATVADAS

Es nespēju nedomāt par mākoņa sudraba maliņu. Tieši šodien, kad man vajadzētu pieklājīgi izjust sēras un klausīties garīdznieka teiktajos atvadu vārdos, pārmaiņus sildot mīļotā cilvēka elkonī plaukstas, kas nosalušas, turot vainagu ar dzīvajiem ziediem. Vienam no mums ir jātur vainags, lai otrs varētu turēt lietussargu. Vai otrādi. Es nezinu. Mēs jau tik sen esam komanda, ka darba daļšana notiek automātiski. Par to pat nav jādomā. Tikai jāturas mīļotajam pie rokas zem viņa platā, melnā lietussarga un jāpatur prātā mākoņa sudraba maliņa. Tā maliņa, kas šobrīd nav acīm saredzama, jo debesis virs mūsu galvām ir baltas. Tas ir blīvs un viendabīgs mākoņu klājums, kas jau nedēļu mērcē lietū ziemīgi atdzisušo zemi un šodien visbeidzot birdina mums pāri pirmās sniega pārslas.

Pūš vējš, un pirkstu gali plānajos, melnajos ādas cimdos paspēj nosalt nežēlīgā ātrumā. Atceros dienu, kad ieraudzīju šos cimodus galantērijas preču veikala vitrīnā. Smalka, man pilnīgi nevajadzīga greznumlieta ar kārdinošu atlaidi. Iekārotā pirkuma komplektā pietrūka tikai cienījama attaisnojuma, kas ļautu man, tobrīd jaunizceptai ģimenes mātei, izņēmuma kārtā aizmirst pienākumu būt taupīgai un saimnieciskai.

– Un tad es iedomājos: ja nu man vajadzēs iet uz bērēm? – es toreiz sacīju mājās, demonstrējot vīram savu jaunieguvumu.

Viņš pacēla acis no grāmatas un pasmaidīja.

– Vairāk izskatās pēc cimdiem, kādos varētu izdarīt noziegumu.

Droši vien man tobrīd ļoti pārvērtās seja, jo viņa smaids tūlīt pat izgaisa.

– Piedod, skaistā! Man nevajadzēja tā teikt. Pie visa vainīga detektīvromānu lasīšana. Tā mani negatīvi ietekmē. Bet jaunie cimdi tev piestāv. Tie izskatās eleganti un liek man justies romantiski šī vārda vecmodīgajā nozīmē. – Viņš saņēma manu roku un noskūpstīja cimdotās delnas virspusi.

– Nu, lūk. Kārtējo reizi esmu nonākusi tavā iztēlē. Tagad redzu to sev apkārt kā melnbaltu filmu, kurā deviņpadsmitā gadsimta kungi frakās palīdz izkāpt no karietēm dāmām garos svārkos ar mežģīnēm izmargotiem saulesargiem.

– Vai tas ir slikti?

– Tas ir labi. – Es viņu apkampu. – Reizēm man liekas, ka tikai tur es esmu pa īstam drošībā. Gribu paņemt līdzī Terēzi un palikt tur vienmēr.

Pat ar aizvērtām acīm es jutu, ka viņš smaida un noskūpstā manus matus. Un viņa sirdspuksti bija mierīgi. Tik mierīgi.

Visus šos gadus viņš vienmēr ir bijis mierīgs. Viņš ir bijis tas, kurš joprojām spējis smaidīt, lasīt grāmatas par noziegumiem un ironizēt par to varbūtējo negatīvo ietekmi. Es zinu, ka pati nevarētu izturēt nevienu savas

dzīves dienu bez viņa miera. Kā tiek galā pārējie? Varu tikai minēt.

Pārējie. Man vajadzētu izrādīt lielāku interesi par pārējiem. Tie nav man sveši cilvēki. Es pazīstu viņus tieši tikpat ilgi, cik savu vīru. Tas liek justies nedaudz vainīgai – tas, ka pēc visa kopīgi pārdzīvotā viņi manās domās joprojām ir *pārējie*, nevis *savējie*. Nevis *mēs*. Pro-tams, tā tas ir vienīgi manās domās. Runājot es rūpīgi izvēlos vārdus. Vārdi nedrīkst nevienu aizvainot. Nevienš nedrīkst justies atstumts. Mēs esam draudzīgs kolektīvs. Izteikti draudzīgs. Tas uzreiz duras acīs. Pat mācītājs pirms ceremonijas izteica mums komplimentu. To gan uzklausīju vienīgi es, bet tas bija domāts visiem.

– Vai drīkstu jūs uzslavēt? – Manī raudzījās zilas acis ar amata apkaklīti aizkustinoši nesaderīgā, vasarraibumiem nosētā sejā. – Tik ļoti iepriecina jūsu saliedētība un savstarpējais atbalsts grūtā brīdī. Parasti ar bērēm saistītos jautājumus kārtro ģimene, bet jūsu gadījumā ģimenes lomu gan morāli, gan finansiāli ir uzņēmis darba kolektīvs. Jūs mani tiešām pozitīvi pārsteidzāt.

– Paldies par atzinību! Mēs esam daudz strādājuši, lai to sasniegtu.

Es tā atbildu bieži. Zinu, kā izklausās mana balss, sakot šos vārdus. Kā izskatās mans smaids. Rāmi, laipni. Atsaucīgi un pārliecinoši. Esmu to izmēģinājusi pie spo-guļa. Parastā situācijā tā būtu vienkārša apmaiņa ar laip-nībām, kas neko nenožīmē. Bet reizēm ir grūtāk nekā parasti. Ir grūtāk, ja sarunu biedra emocijas ir patiesas.

Kad saspringtajās gatavošanās dienās negaidīti sa-slima luterāņu mācītājs, kuram bija paredzēts vadīt bēres, man ar vārdiem *izdari to, jo tikai tu spēj paveikt*

brīnumu tika uzticēts uzdevums atrast aizstājēju. Brīnums izrādījās patīkams jauns cilvēks, kurš tikai nesen pabeidzis semināru un pats vēl turpina brīnīties par pienākumiem un iespējām, ko tas viņam ir devis. Joprojām spontāns, kaut arī garīdznieka ģērbā tērpies. Tik spontāns, ka reizēm jūtas vainīgs pat par savām domām.

– Patiesībā man jums jāatvainojas. Man bija radies priekšstats, ka reklāmas jomā strādājošajiem nevar būt dziļa un nopietna attieksme pret pārpasaulīgo. Tās informācijas druskas, kas man bija par jūsu nozari... – Jauneklis mazliet saminstinājās. Viņam jūtami nepatika sacīt kaut ko sliktu. Nodomāju, ka tas ir mīļi. – ... visi šie populārie priekšstati nebija pārāk glaimojoši. Toksiska darba vide un tamlīdzīgi.

– Priekšstats patiešām ir nepareizs. – Es nespēju atcerēties, vai šim apgalvojumam bez aizķeršanās sekojošos vārdus arī biju mācījusies pie spoguļa. Katrā ziņā līdzīgus reklāmas tekstus bija nācies runāt arī iepriekš. Vairāk nekā vienu reizi. – Protams, ikvienā darbā pastāv izaicinājumi un stresi. Bet tieši tāpēc komandas stiprināšana ir kļuvusi par katra moderna uzņēmuma nepieciešamību. Ja pie tā strādā, sasniegt rezultātu nav nemaz tik grūti. Mūsdienās ir plaši pieejami konsultantu un ekspertu pakalpojumi, dažādas treniņprogrammas. Vajadzīga tikai vēlēšanās to visu likt lietā.

– Šajā ziņā es jūs pat nedaudz apskaužu. Manā nozarē, ja tā var teikt, ētika tiek atstāta cilvēka individuālās garīgās izaugsmes ziņā. Taču sagaidīt šo izaugsmi reizēm ir tik grūti! Diemžēl gadās tā, ka tu ej pie cilvēka ar atvērtu sirdi, bet pretī saņem nazi mugurā... – Jaunais mācītājs nopūtās. – Bet ko nu es par savām sīkajām

rūpēm! Jūs tikko esat zaudējuši tuvu cilvēku. Pastāstiet man kaut ko par aizgājēju! Grūti sacīt atvadu vārdus, ja personību iepazīt diemžēl nav bijis iespējas.

Jācer, ka rāmais un laipnais smaids manā sejā nesa-
stinga pārāk uzkrītoši. Tas bija nelāgs sarunas pavēr-
siens. Ne velti, atstājot komunikāciju ar mācītāju manā
ziņā, līdzās iedrošinošajiem *izdari to un tu spēj paveikt
brīnumu* mani kolēģi neatkarīgi cits no cita nespēja attu-
rēties, bažīgi nepiemetinot *tikai nepasaki viņam pārāk
daudz*.

– Es negribētu, lai jūs atsakāties no runas uzmetuma,
kuru man rādījāt. Tas atstāja uz mani lielu iespaidu, –
es sāku dedzīgi pārliecināt. – Tik dziļš skatījums! Tas ir
apbrīnojami, ka paspējāt to sagatavot tik īsā laikā.

– Tas ir standarta uzmetums, kuru gatavoju visiem
gadījumiem. – Mācītājs nosarka. – Es nedaudz par to
uztraucos. Man bija bažas, ka manas nezināšanas dēļ
varētu izveidoties neērta situācija. Saprotiet, ir reizes,
kad cilvēki vēlas dzirdēt kaut ko personisku, nevis filo-
zofiskus pārspriedumus.

– Ja šis nav piemērots brīdis filozofiskiem pārsprie-
dumiem, kurš tad ir? – es diplomātiski atbildēju ar
pretjautājumu. Mans sarunbiedrs bija pārāk jauns, lai
iedomātos par šādu iespēju, bet situācija kļūtu vairāk
nekā neērta tieši tad, ja viņš būtu aizgājēju pazinis tā,
kā pazinām mēs. – Neuztraucieties, viss būs labi! Mēs
visi jūs atbalstīsim.

Šķiet, mūsu mazā saruna pirms ceremonijas ir nākusi
mācītājam par labu. Viņš izskatās iedvesmots un runas
laikā ik pēc brīža meklē klausītāju acis. Pat nepagrie-
žot galvu, es zinu, ka šajās acīs ir tikai atbalsts un

iedrošinājums. Iespējams, pat nedaudz pārspilēts, pavissam mazliet. Nepieredzējusi acs to nepamanīs. Varu neuztraukties. Esmu atkal veiksmīgi tikusi galā ar savu uzdevumu, nepasakot cilvēkam no malas gandrīz neko. Kolēģi būtu varējuši nesaspringt.

Es jau sen nevienam nestāstu pārāk daudz. Kā nekā man jau sen ir pārāk daudz, ko zaudēt. Gadu gaitā pašcenzūra ir kļuvusi par refleksu, par manas personības daļu. Es zinu, ka šo to nevajag teikt. Ka ir robežas, kuras nedrīkst pārkāpt. Droši vien pat pilnīgi nevainīgā un attaisnojamā situācijā es nespētu runāt ar svešinieku par *to gadījumu*, kuru mēs savā lokā esam izvēlējušies aizmirst un nekādos apstākļos nepieminēt. Bet aizmirsuši mēs neesam. Katru dienu atceramies, ka mums ir kaut kas, ko slēpt. Paranoja ir kā tamagoči, virtuālā rotaļlieta no manas bērnības, kuru katru dienu vajag pabarot un kurai vajag pakasīt puncī, lai nesaniest. Jo vairāk par visu mēs baidāmies pazaudēt bailes. Šie bažīgie čuksti to apliecina. Visi lieliski zina, ka es neko neteikšu. Ka arī viņi paši neko neteiks. Piekodinājumi ir tikai dubultai drošībai, tikai kā atgādinājums. Atgādinājums, ka, par spīti vienotībai darba frontē un kopīgiem noslēpumiem, klusībā mēs cits citam joprojām neuzticamies.

Mācītāja gaišā seja un vārdi par mūžību kontrastē ar mūsu slēptajām bailēm un aizdomām. Katrs spriež pēc sevis; jaunais mācītājs mūsu saliedētajā izpalīdzībā neko savādu nav saskatījis. Gluži pretēji – viņš ļaujas pozitīvajām izjūtām, un tās viņu spārno. Viņam ir pārāk svarīgi saskatīt cilvēkos labo.

Bet, pat ja svešinieki to nemana, mēs tik un tā zinām, ko patiesībā jūtam. Mēs gaidīsim, kad visi rituāla

dalībnieki būs paveikuši savus pienākumus, un paliksim pašu lokā. Un tad beidzot izteiksim to skaļi. Visu, par ko esam klusējuši šos garos gadus. Varbūt kādam no tā kļūs vieglāk. Varbūt vieglāk kļūs visiem, jo kāds pasacīs atbildi uz jautājumu, par kuru esam domājuši visvairāk. Kuru, aizmirstot par piesardzību, esam čukstus uzdevuši cits citam šajās pēdējās saspringtajās dienās. Ja atbilde uz šo jautājumu pastāv, tagad ir pienācis laiks to atklāt. Droši vien tas notiks tepat, šajā pašā vietā, kaut arī vējš kļūst aizvien asāks un sniegpārslas brīžiem sagriežas īstās puteņa vērpētēs. Jo labāk. Nevienam neradīsies kārdinājums uz kavēties mirkli ilgāk un traucēt mūsu privātumu. Nē, mēs neiesim mājās, pat ja sāksies zemes-trīce un vētra ar zibeni un pārkonu. Tas vienkārši nav iespējams. Mēs esam gaidījuši pārāk ilgi.

SĀKUMS

Ja notiks tas, par ko es domāju, un viena vienīga atbilde izgaisinās visas mūsu bailes un sevī uzceltās barjeras, ja tā būs, vai pasaule atkal kļūs tāda, kāda tā bija todien, kad sākās notikumu virkne, kas aizveda mūs uz *to gadījumu*? Nezinu, vai durvis uz tik tālu pagātņi joprojām ir vaļā.

Manu dzīvi tolaik dzīvoja jauna meitene, kurā šodien sevi spēju atpazīt tikai ar pūlēm. Gadsimts arī bija vēl pavisam jauns. Tikko bija beidzies gads, kurš no abiem galiem lasāms vienādi: 2002. Bija ziema. Es biju studente pirmkursniece reklāmas un mārketinga specialitātē, kura, sev par pārsteigumu, ziemas sesijas vidū

uzņēmās vēl arī pilnīgi jauno strādājošas reklāmas darbinieces lomu.

Diez vai es apzināti domāju par to kā par lomu, kas tagad būs jāspēlē. Lai gan, iespējams, man prātā nāca kaut kas līdzīgs. Šāda terminoloģija varēja vīdēt manos centīgi krātajos studiju konspektos. Taču brīdī, kad apsēdos pie konferenču galda savā pirmajā darba sapulcē mākslinieciskā direktora asistentes statusā, viss apgūtais no uztraukuma bija aizmirsis.

Atceros, kā mūsu mazā kolektīva vadītājs sēdēja konferenču galda galā ar muguru pret logu. Līdz ar to viņa sejas izteiksme man prātā nav palikusi. Atmiņā ataut vienīgi saules gaisma uz viņa kailā galvvidus. Un man adresētie vārdi:

– Laipni lūgta kolektīvā! Man ir liels prieks ieraudzīt mūsu pulkā tik tiešām jaunu seju. Ceru, ka sekos arī jaunas idejas. Tās mūsu arodā vienmēr ir vajadzīgas.

Toreiz viņa laipnība mani mulsināja. Domās centos šo mulsumu gaisināt ar pilnīgi nevajadzīgu skaidrojumu. *Tas noteikti nav nekas īpašs. Tāds ir viņa darbs. Droši vien visu labāko reklāmas biroju vadītāji ir tādi. Nomierina, iedrošina un rosina savus darbiniekus.*

– Viktor, tu nevari ignorēt to, ka jaunieta ierodas uz sapulci ar nokavēšanos. Viņai jāsaprot, ko drīkst un ko nedrīkst atļauties. Citādi no disciplīnas mūsu birojā drīz vien nekas nepaliks pāri!

Griezīgā sievietes balss lika iekšēji sarauties. Šis balss īpašniece man tolaik iedvesa tik lielu nepatiku un bailes, ka bija jāsaņem, lai vispār ieietu birojā. Pat tad, ja zināju, ka tur būs pretimnākošais vadītājs un pārējie.